

MINIGIDS

Boerenlandvogels

Herken meer
dan 70 vogels van
weiland, akker en erf
in één oogopslag

KNNV Uitgeverij

Elwin van der Kolk

MINIGIDS

Boerenlandvogels

Deze MINIGIDS met prachtige illustraties van ruim 70 boerenlandvogels is de ideale begeleider voor wandelingen, fietstochten en vogelexcursies door het boerenland. Deze handige uitvouwkaart helpt je in een oogopslag vogels op erf en akker en in sloten en weilanden herkennen.

De illustraties laten het volwassen mannetje in broedkleed zien. Kleuren en patronen kunnen in andere seizoenen valier of zelfs afwezig zijn.

Uitleg symbolen:

De vogels zijn niet op schaal afgebeeld. De vermelde lengte is van kop tot staart, van sommige soorten is ook de spanwijdte vermeld. De seizoenen geven aan wanneer de kans het grootst is om de soort in Nederland te zien.

Wat zijn indicatorsoorten?

In deze gids zijn voor enkele groepen boerenlandvogels belangrijke indicatorsoorten genoemd. Indicatorsoorten zijn soorten die alleen kunnen overleven onder specifieke omstandigheden. Het zijn indicatoren voor de kwaliteit van het ecosysteem ter plaatse. Het aantal indicatorsoorten in het gebied is daarbij belangrijk om iets te kunnen zeggen over de kwaliteit. Indicatorsoorten kunnen dieren en planten zijn, maar ook schimmels en bacteriën.

Boerenlandvogels: het beschermen waard

Boerenlandvogels horen bij Nederland! Ze verrijken ons landelijk gebied met kleur, geluid en spektakel. Maar ze zijn sterk bedreigd. Als we niets doen, dan verdwijnen karakteristieke vogels als grutto en veldleeuwerik. Daarom wil Vogelbescherming belangrijke weide- en akkervogelgebieden veilig stellen. Daarnaast is een ander soort landbouw nodig, waarbij natuur en landschap een volwaardige plaats krijgt. Met voorbeeldprojecten met oog voor boeren én natuur laat Vogelbescherming zien hoe dat kan. Een omslag in denken en doen is noodzakelijk. Niet alleen bij boeren, maar ook bij voedselproducenten én consumenten. Vogelbescherming is met haar netwerk van weidevogelboeren en via de Red de Rijke Weide-campagne aanjager van de noodzakelijke ommezwaai. Die alleen slaagt als iedereen meedoet!

www.redderijkeweide.nl

Tekst: Vogelbescherming Nederland
Illustraties: Elwin van der Kolk
Vormgeving: Villa Grafica
© 2018, KNNV Uitgeverij, Zeist
ISBN 978 90 5011 638 1
NUR 435, 410
www.knnvuitgeverij.nl

WWW.KNNVUITGEVERIJ.NL

9 789050 116381

Erven bieden veel veiligheid en broedplekken aan meerdere soorten vogels. Erfbeplanting en open schuren en stallen helpen daarbij. In de tuin, tussen de erfbeplanting en op mestvaalten vinden vogels voedsel en nestmateriaal. Er zijn verschillende planten die van oudsher voorkomen op boerenerven, die voor het voedsel van ervvogels van belang zijn. Bijvoorbeeld het sneeuwkllokje en de bosanemoon, maar ook veldsalie en gewoon duizendblad. Daarnaast zijn diverse eetbare planten waardevol, zoals marjolein en tijm. Insecten - voedselbron voor vogels - komen af op de nectar en het stuifmeel.

Erfplanten voor vogels

Bosanemoon
Anemone nemorosa
5-25 cm
Mrt-mei

Lelietje-van-dalen
Convallaria majalis
15-30 cm
Mei-jun

Veldsalie
Salvia pratensis
30-60 cm
Mei-jul,
soms aug-sept

Duizendblad
Achillea millefolium
15-50 cm
Jun-sept,
okt-jan

Wilde marjolein
Origanum vulgare
30-60 cm
Jul-sept

Tijm
Thymus vulgaris
15-20 cm
Jun-jul

Houtduif
Columba palumbus
40-42 cm
fors, witte halsvlek
jaarrond

Sperwer
Accipiter nisus
30-40/60-80 cm
klein, korte vleugels, lange staart
jaarrond

Grote bonte specht
Dendrocopos major
22-23 cm
zwart-wit, rode onderstaart,
♂ rode nekvlek
jaarrond

Ekster
Pica pica
45 cm
lange staart, opvallend zwart-wit
jaarrond

Gaai
Garrulus glandarius
34 cm
opvallende blauwe vleugelvlek;
luidruchtig
jaarrond

Kauw
Corvus monedula
33 cm
zwart, grijze nek; sociale vogel
jaarrond

Zwarte kraai
Corvus corone
47 cm
geheel zwart
jaarrond

Pimpelmees
Cyanistes caeruleus
12 cm
kleiner dan koolmees, blauw petje
jaarrond

Kruidenrijke akkers en akkerranden zijn heel waardevol voor vogels. Insecten komen af op de grote verscheidenheid aan planten, waaronder korenbloem en klaver. Wanneer er ook voor de winter niet is geploegd door boeren, kunnen akkervogels tussen de afgestorven planten beschutting en voedsel vinden, zoals zaden en overwinterende insecten.

Indicatorsoorten

Akkerviooltje
Viola arvensis
5-40 cm
waardplant kleine
parelmoervlinder
apr-juni

Korenbloem
Centaurea cyanus
30-60 cm
Jun-aug

Gele ganzenbloem
Glebionis segetum
30-60 cm
jun-okt

Blauw walstro
Sherardia arvensis
15-25 cm
jun-sept

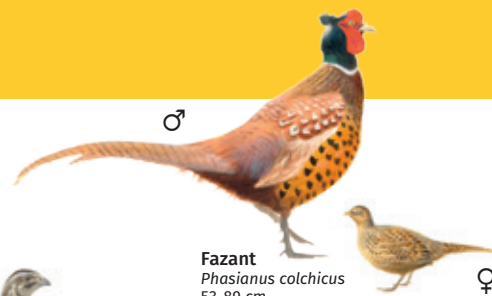
Honingklaver
Melilotus sp.
30-150 cm
jun-okt

Kleine parelmoervlinder
Issoria lathonia
19-23 mm
apr, jun-sept

Kwartel
Coturnix coturnix
16-18 cm
wordt zelden gezien
zomer

Fazant
Phasianus colchicus
53-89 cm
groot, lange staart, ♂ groene kop
jaarrond

Patrijs
Perdix perdix
29-31 cm
grijs, oranje gezicht,
♂ bruin 'hoefijzer' op buik
jaarrond
vooral Zuidoost-Nederland

Grauwe kiekendief
Circus pygargus
40-50/95-115 cm
♂ grijze bovenzijde,
gestreepte onderzijde,
♀ slank, bruin,
kleine stuitvlek
zomer

Buizerd
Buteo buteo
45-55/110-135 cm
variabel, bruin;
roep: miauwend pi-eeh
jaarrond

Veldleeuwerik
Alauda arvensis
18 cm
bruin; prachtige zang in
vlucht met veel herhaling
jaarrond

Gele kwikstaart
Motacilla flava
16,5 cm
gele buik; op de grond; wippend
met lange staart
zomer

Geelgors
Emberiza citrinella
17 cm
jaarrond

Sloot en slootkant

Op schrale oevers kunnen veel verschillende bloeiende planten groeien, zoals vergeet-me-nietjes en kattenstaart. De planten vormen de basis voor goed voedsel en schuilmogelijkheden voor insecten, weidevogels en akkervogels.

Indicatorsoorten

Grote kattenstaart
Lythrum salicaria
60-120 cm
jun-sept

Veenwortel
Persicaria amphibia
25-50 cm
jul-okt

Moerasvergeet-me-nietje
Myosotis scorpioides s. scorpioides
15-40 cm
mei-aug

Watermunt
Mentha aquatica
30-90 cm
jul-nov

Tengere grasjuffer
Ischnura pumilio
26-31 mm
pioniersoort
jun-aug

Moeraswalstro
Galium palustre
5-60 cm
mei-sept

Gewone dotterbloem
Caltha palustris s. palustris
15-50 cm
apr-mei, aug-nov

Knobbelzwaan
Cygnus olor
125-155 cm
groot, wit, oranje snavel
met zwarte knobbel
jaarrond

Grote Canadese gans
Branta canadensis
90-110 cm
groot, zwarte hals, witte keel en wang,
lichte borst
jaarrond

Kleine rietgans
Anser brachyrhynchus
60-75 cm
compact, korte nek, rossig grijs,
donkere kop en nek
winter
lokaal in Friesland

Bergeend
Tadorna tadorna
58-67 cm
groot, zwart-wit,
rode snavel
jaarrond

♂

♂

♀

♀

Tafeleend
Aythya ferina
42-49 cm
roodbruine kop,
zwarte borst
jaarrond

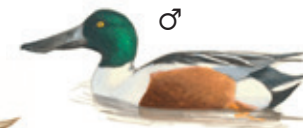
Kuifeend
Loxia curvirostra
40-47 cm
♂ opvallend zwart met wit,
♀ bruin
jaarrond

♂

♀

Zomertaling
Anas querquedula
37-41 cm
♂ met witte wenkbrouwstreep
zomer

Slobeend
Anas clypeata
44-52 cm
grote brede snavel
jaarrond

Brandgans

Branta leucopsis
58-70 cm
zwarte hals en borst,
kop met veel wit,
gestreepte rug
jaarrond

Grauwe gans

Anser anser
75-90 cm
groot, grijs, lichte
voorvleugel, roze poten
jaarrond

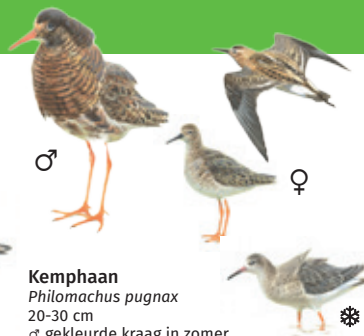
Nijlgans

Alopochen aegyptiaca
63-73 cm
groot, lange roze poten,
donkere vlek rond oog
jaarrond

Grutto

Limosa limosa
40-44 cm
lange snavel en poten,
roodbruine hals
zomer

Kempphaan

Philomachus pugnax
20-30 cm
♂ gekleurde kraag in zomer,
kleur varieert sterk
voor- en najaar

Ooievaar

Ciconia ciconia
100-115 cm
groot, zwart-wit,
rode snavel
jaarrond

Scholekster

Haematopus ostralegus
40-45 cm
zwart-wit, rode snavel;
luidruchtig
zomer, aan de kust jaarrond

Tureluur

Tringa totanus
27-29 cm
rode poten,
witte vleugelrand;
luidruchtig
zomer

Kokmeeuw

Chroicocephalus ridibundus
34-37/86-99 cm
rode snavel en poten, 's
winters witte kop
jaarrond

Goudplevier

Pluvialis apricaria
26-29 cm
rug zwart en geel, buik 's
zomers zwart, 's winters wit
jaarrond

Watersnip

Gallinago gallinago
25-27 cm
klein, zeer lange
snavel, bruin
gestreept
jaarrond

Stormmeeuw

Larus canus
40-46 cm/99-108 cm
donker oog, groene poten,
gele snavel
jaarrond

Kleine mantelmeeuw

Larus fuscus
48-56 cm/144-166 cm
zwarte rug, gele poten,
snavel geel met rode vlek
vooral 's zomers

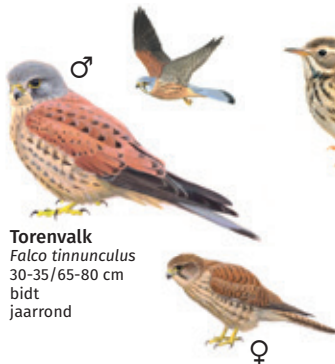
Kievit

Vanellus vanellus
28-31 cm
lange kuif,
brede vleugels, zwart-wit
jaarrond

Wulp

Numenius arquata
50-60 cm
lange omlaag
gebogen snavel, bruin
jaarrond

Torenvalk

Falco tinnunculus
30-35/65-80 cm
bidt
jaarrond

Graspieper

Anthus pratensis
15 cm
witte staartzijden; op de grond;
roep: herhaalde tsie-tonen
jaarrond

